

Nr 402.

Av herrar **Brädefors** och **Hagberg** i Luleå, om statsbidrag till skolhemmen i Arvidsjaur och Arjeplogs socknar.

Lappmarkskommunerna i Norrbotten, Arvidsjaur och Arjeplog, vilka ha särskilt stora svårigheter med skolfrågans rationella ordnande på grund av de vidsträckta och glestbebyggda områden som dessa kommuner omfatta, ha på grund av ovannämnda förhållanden samt övriga, i bilaga 1 och 2 relaterade orsaker stora ekonomiska svårigheter, varför ökat statsbidrag till de ovannämnda kommunernas skolhem samt inackorderingskostnader äro nödvändiga.

Med hänvisning till detta föreslå vi,

att riksdagen beslutar bevilja 8 000 kronor i statsbidrag till skolhemmen för vardera Arvidsjaur och Arjeplogs socknar,

att statens bidrag till inackorderingskostnaderna för de barn, vars föräldrar icke ha möjlighet att själva bidraga därtill, beräknas till 80 öre per barn och dag för Arjeplog och 90 öre per barn och dag för Arvidsjaur, samt

att statens inackorderingsbidrag beräknas även för de skolbarn som icke uppnått en ålder av 8 år lika som för övriga barn som inackorderas.

Stockholm i januari 1934.

J. H. Brädefors.

Hilding Hagberg.

Bilaga 1.

Till Norrbottens läns riksdagsrepresentanter.

Arvidsjaur kommunalfullmäktige lämnade vid sammanträde den 23 okt. 1933 år skolstyrelsen i Arvidsjaur i uppdrag att hos vederbörande myndigheter söka utverka förhöjt bidrag till inackordering av skolbarn. Skolstyrelsen i Arvidsjaur har vid sammanträde den 6 nov. 1933 uppdragit åt under-tecknade att verkställa uppdraget. Under hänvisning till närslutna protokollsutdrag och redogörelse få vi därför hemställa, att hrr riksdagsmän från Norrbottens län i gemensam riksdagsmotion måtte verka för att i närslutna bilagor omnämnda önskemål måtte förverkligas.

Arvidsjaur den 25 december 1933.

Martin Söderholm,
skolstyrelsens ordf.

Elis Wikberg,
överlärare, skolstyrelsens sekr.

Avskrift.

Transumt.

Protokoll, hållet vid sammanträde med kommunalfullmäktige i Arvidsjaurs kommun den 23 oktober 1933.

§ 8.

Herr Sven Carlsson hemställde till slut, att fullmäktige måtte uppdraga åt folkskolestyrelsen att i samråd med vederbörande myndigheter i angränsande kommuner ingå till Skolöverstyrelsen ävensom till ortens riksdagsmän med framställning om utverkande att kommunerna eller skoldistriktet måtte komma i åtnjutande av det högre inackorderingsbidrag för skolbarn, som statsmakterna tidigare utlovat. Fullmäktige beslöto i enlighet med herr Carlssons förslag.

Justerat:

Fredrik Klingspor.

Frans V. Skarin.

Som ovan.

J. Mathlein.

ordförande.

Bestyrkes:

J. Mathlein,

Kommunalfullmäktiges
ordförande.

Utdrag ur protokoll, hållet vid sammanträde med folkskolestyrelsen i Arvidsjaur den 6 nov. 1933.

§ 39.

Arvidsjaurs kommunalfullmäktige ha vid sammanträde den 23 okt. 1933 beslutat uppdraga åt folkskolestyrelsen att i samråd med vederbörande myndigheter i angränsande kommuner ingå till Skolöverstyrelsen ävensom till ortens riksdagsmän med framställning om utverkande, att kommunerna eller skoldistriktet måtte komma i åtnjutande av det högre inackorderingsbidrag för skolbarn, som statsmakterna tidigare utlovat. Med anledning härav uppdrogs åt ordf. och undertecknad sekr. att i samråd med skolstyrelserna i angränsande kommuner genom skrivelser uppvakta riksdagsmän i Norr- och Västerbotten för att utverka, att kommunerna måtte erhålla större bidrag till skolbarns inackordering.

Justerat:

H. R. Sjöberg.

Fredrik Klingspor.

Arvidsjaur som ovan.

Å folkskolestyrelsens vägnar:

Elis Wikberg,

överlärare, skolstyrelsens sekr.

Godkännes:

Martin Söderholm,
ordf.

Justeringen tillkännagiven i Arvidsjaurs kyrka söndagen den 19 november 1933, betygar:

Martin Söderholm,
kyrkoherde.

Skolororganisation och inackorderingsverksamhet inom Arvidsjaurs skoldistrikt.

I en sådan stor lappmarksförsamling som Arvidsjaur har det alltid mött stora svårigheter att organisera skolväsendet på ett rationellt sätt. De största svårigheterna härvidlag ha tvivelsutan varit följande: Den spridda bebyggelsen på ett område, som är över 60 kvadratmil stort, dåliga lokaler, svårigheten att under lärarbristens dagar anskaffa goda lärarkrafter samt församlingens svaga ekonomiska bärkraft. Den vanligaste skolformen var därför förut den flyttande mindre folkskolan, men i mån av inackorderingsbidrag från staten ha undantagsformerna så småningom fått vika för bättre skolformer. Nedanstående tablå visar också, att mycket gjorts för att organisera fram bättre skolformer.

Läsåret 1920—1921 funnos inom skoldistriktet följande skolor:

1 sk. av	A-typ,
1 » »	B1-typ,
4 » »	B2-typ,
10 » »	D1-typ,
27 » »	D3-typ, summa 70 stationer.

Läsåret 1932—1933 funnos inom distriktet följande skolor:

2 sk. av	A-typ,
2 » »	B1-typ,
7 » »	B2-typ,
1 » »	B3-typ,
25 » »	D1-typ,
6 » »	D3-typ, summa 49 stationer.

Enligt beslut av folkskolestyrelsen och kommunalfullmäktige denna höst skola fr. o. m. nästa läsårs början alla fl. skolor indragas. Påpekas bör även, att under de sista 10 åren två skolhem uppförts i distriktet, i varje hem finns plats för 40 barn, att dessa barn på grund härav beretts bättre möjligheter att bo i skolhem än bo i enskilda hem samt komma i tillfälle att er-hålla undervisning i bättre skolform.

Den starka koncentrationen av skolväsendet med övergång från flyttande skolor till fasta sådana av bättre typ har företagits i intim samverkan med statens folkskolinspektör samt under förhoppning, att staten genom väsentlig ökning av inackorderingsbidraget skulle understödja ett förbättrat skolväsen. Såväl skolråd som folkskolestyrelsen ha också strävat efter att förbättra skolväsendet. Skoldistriktet har under de sista åren åtnjutit stora belopp av staten till inackordering av skolbarn, men ändå måste skoldistriktet vidkännas stora utgifter för inackordering. I inackorderingsavgift för år 1934 har av uttaxerade medel upptagits ett belopp av kr. 20 000:—, under innevarande år har skoldistriktet fått vidkännas en utgift av ungefär 20 000:— av uttaxerade medel till skolbarns inackordering. Skoldistriktets kostnader för skolväsendet ha varit stora under de sista åren. Nedanstående tablå beträffande distriktets utdebitering till skolväsendet visar också detta:

1925	.....	6: 40	per skattekrona	
1926	.....	4: 12	»	»
1927	.....	4: 54	»	»
1928	.....	4: 70	»	»
1929	.....	5: —	»	»
1930	.....	4: 95	»	»
1931	.....	4: 90	»	»
1932	.....	5: 70	»	»
1933	.....	6: 35	»	»

En av orsakerna till de stora utgifterna är den, att skoldistriktet icke erhåller inackorderingsbidrag till barn under åtta år. Då många skolor ha intagning av nybörjare endast vartannat år, måste skoldistriktet av uttaxerade medel bekosta sådana barns skolgång under deras första skolår. Många av målsmännen äro även fattiga. När barnen skola utackorderas, måste därför antingen fattigvårdsstyrelsen eller barnavårdsnämnden ofta lämna stora belopp till sådana barns kläder samt bekosta skjutsar mellan barnens hem och skolan. Därför blir också kommunens utgift för sådana barns skolgång större än som ovan angivits, alldenstund utgifter för kläder påföres fattigvårdsstyrelsens eller barnavårdsnämndens stat. Skoldistriktet har även andra svårigheter att kämpa med. I många skolor saknas ännu erforderlig undervisningsmateriel, skolbad, tandvård samt framför allt bättre skollokaler. Påpekas bör även, att samtliga målsmän inom Arvidsjaur så gott som utan undantag ej själva kunna betala för sina barns inackordering, ty det skulle bliva alltför svårt för en sådan att i många år i sträck lägga ut stora summor för sina barns utackordering. Vederbörande myndigheter i Arvidsjaur ha alltid visat ett stort intresse för ett fortsatt förbättrande av skolväsendet inom distriktet. Skulle statens inackorderingsbidrag minskas, anser sig folkskolestyrelsen ej kunna i framtiden fortsätta att arbeta på ett förbättrat skolväsende. Skolstyrelsens önskemål beträffande statens bidrag kan sammanfattas i följande önskemål:

Statens bidrag till skolhemmen bör uppgå till minst 8 000 kronor pr år och skolhem,

för barn, vilkas föräldrar icke ha möjlighet att själva bidraga till inackorderingskostnaderna, bör statens bidrag beräknas till 90 öre per dag och barn,

bidrag bör lämnas till barn, som icke uppnått 8 år lika som för övriga barn, som inackorderas.

Staten har genom kolonisationsåtgärder samt genom andra åtgöranden sört för att bebyggelse sker i lappmarken. Då staten alltfört i form av stora skogsparker har tillgångar i lappmarken, bör staten vara medintresserad av befolkningens såväl andliga som materiella förkovran. Önskvärt är också, att de s. k. undantagsformerna i skolorna försvinna samt att skolstyrelsen må kunna inrätta folkskolor överallt. För att Arvidsjaur folkskolestyrelse i fortsättningen skall kunna arbeta på att förbättra skolväsendet, bjuder det allmännas intresse, att hjälp lämnas till lösande av skolfrågor. En värdefull hjälp härvidlag är utan tvivel ett ökat statsbidrag till skolbarnens inackordering.

Arvidsjaur den 25 december 1933.

Martin Söderholm,
skolstyrelsens ordf.

Elis Wikberg,
Överlärare, skolstyrelsens sekr.

Bilaga 2.

Till Norrbottens läns riksdagsrepresentanter.

Arjeplougs kommunalfullmäktige lämnade vid sammanträde den 1 december 1933 i uppdrag åt undertecknade att frambära till myndigheterna kommunens bekymmer för skolväsendets finansiering och att söka utverka förhöjt statsbidrag till inackordering av skoldistriktets fattiga, från skola avlägset boende barn. Till hörsammande av detta uppdrag ha vi sammanställt en redogörelse för inackorderingsverksamheten och kommunens behov av statshjälp därför. Då de meddelanden, som varit synliga från skolöverstyrelsen, giva vid handen, att det erforderliga statsanslaget icke kommer att äskas med så stort belopp, att kommunernas börda lättas, utan fastmer tendensen synes vara att skjuta över ännu större utgifter på dem, hemställa vi, att herrar riksdagsmän från Norrbottens län i gemensam riksdagsmotion verka för de i hosfogade redogörelse anförda önskemålen förverkligande.

Arjeploug den 27 december 1933.

Erik Nordberg,
led. av Arjeplougs komm.-fullm.

Gottfrid Westman,
skolstyrelsens i Arjeploug ordf.

Skolororganisation och inackorderingsverksamhet i Arjeplougs skoldistrikt.

Arjeplougs lappmarksförsamling kännetecknas av en enastående splittrad bebyggelse. Enstaka lägenheter och små byar finnas till ett antal av över 200. Organisationen av skolväsendet har därför alltid mött stora svårigheter. Den vanligaste skolformen var tidigare flyttande skolor med halvtidsläsning, men i mån av erhållet inackorderingsbidrag från staten ha dessa undantagsformer tid efter annan kunnat ersättas med högre skolformer. Denna fortskridande omorganisation av skolväsendet tydliggöres genom följande tablå över skolstationer och skolformer.

Åren 1924—25.	Åren 1926—29.	Åren 1930—31.	Åren 1932—.
1 sk. av B1-typ	1 sk. av B1-typ	1 sk. av B1v-typ	1 sk. av A -typ.
2 » » B2- »	2 » » B2- »	2 » » B2 - »	3 » » B2- »
2 » » B3- »	2 » » B3- »	5 » » B3 - »	3 » » B3- »
1 » » B3v »	1 » » B3v »	14 » » D1 - »	12 » » D1- »
5 » » D1- »	7 » » D1- »		
9 » » D3- »	7 » » D3- »		
S:a 30 stationer.	S:a 28 stat.	S:a 22 stat.	S:a 19 stat.

Den starka koncentrationen av skolväsendet med övergång från flyttande skolor till fasta sådana av bättre typ har företagits i intim samverkan med statens folkskolinspektörer och under förutsättning, att staten genom väsentlig ökning av inackorderingsbidraget skulle understödja ett förbättrat skolväsen. Sålunda skedde den stora omorganisationen 1930 med detta perspektiv för ögonen. Vederbörande folkskolinspektör skrev därom till skolrådet i Arjeploug den 3 maj 1930. »Under hänvisning till reglementet för Arjeplougs skoldistrikt — och till kungl. kung. den 19 september 1929 — samt dessutom till de ökade statsbidrag till inackordering av från skola avlägset boende barn, som genom årets riksdag ställts i utsikt — får jag härmed hemställa, att skolrådet måtte gå i författning om att följande organisation av skolväsendet måtte vidtagas att gälla fr. o. m. läsåret 1930—31.»

Den 6 juli 1932 manar folkskolinspektören till fortsättande av centralisationen. »Med hänsyn även därtill, att Arjeplougs skoldistrikt för nästkommande läsår på undertecknads tillstyrkan av kungl. skolöverstyrelsen tilldelats ett med icke mindre än 3 400: — kronor förhöjt anslag till skolinackordering, kan jag icke tillstyrka inrättande av ytterligare skolor i Arjeploug, utan måste vid sådant förhållande den grad av centralisering, som av skolstyrelsen för dess del redan beslutats, vidhållas, *om icke ytterligare utvecklas.*»

Skoldistriktet följde även nu inspektörens paroll och verkställde den indragning och förändring av skolor, som kan utläsas i tablån härövan.

Sedan sålunda distriktet i hopp om utökat statsbidrag till inackordering verkställt denna koncentration och man efterforskar, huru förhållandet mellan statens bidrag och distriktets utgifter ter sig, finner man följande:

Statens beviljade bidrag utgjorde

för läsåret	1930—31	31 800,	därav till skolhemmet	8 000
»	»	1931—32	29 500,	» » » 8 000
»	»	1932—33	32 400,	» » » 7 200
»	»	1933—34	29 800,	» » » 6 800

Distriktets bidrag, som förut icke överstigit 5 000 kronor för år, upptogs i staten för 1933 till 18 000 kronor

»	»	»	1934	»	16 200	»
---	---	---	------	---	--------	---

Skoldistriktets kostnader för skolväsendet hava under ett flertal år företett en ständig ökning. Detta avspeglas i följande uppgifter beträffande kommunens utdebitering till skolväsendet i Arjeploug.

Åren 1926—28 2: 50 kr. per skattekrona

År 1929	2: 85	»	»	»
» 1930	3: 60	»	»	»
» 1931	3: 85	»	»	»
» 1932	4: 80	»	»	»
» 1933	4: 75	»	»	»
» 1934	5: 35	»	»	»

En bidragande orsak till denna stegring i utgifterna för distriktet är, att statens bidrag icke, fastän ansökan gjorts därom, fått påräknas för barn under åtta år. För att icke deras skolgång måtte uppskjutas i tvenne år i skolor med intagning vartannat år, har skoldistriktet genom egna medel i många fall berett sådana barn tillfälle till skolgång.

Betonas bör i detta sammanhang, att föräldrarna med få undantag sakna kontanta tillgångar, varmed de kunna bidra till barnens inackordering. I många fall har därför hänt, att inackorderingsvärd fått efterskänka det belopp, som föräldrarna skolat erlägga utöver statens och kommunens bidrag.

Förestående redogörelse för organisationen av Arjeplougs skolväsende och dess återverkan på dess ekonomi påkallar allvarlig uppmärksamhet av hit hörande spörsmål. Det måste vara uteslutet att vrida denna utveckling tillbaka. Distriktet skulle djupt beklaga ett uppgivande av den vunna positionen i skolväsendets förbättrande. Men å andra sidan måste sägas, att endast ett ökat bidrag från statens inackorderingsanslag kan förhjälpa distriktet till att hålla skolväsendet på nuvarande nivå. Den nuvarande bördan för in-

ackorderingsverksamheten betager alldeles skoldistriktet möjlighet att fullgöra andra angelägna uppgifter, varibland må nämnas skolhusbyggandet, en angelägenhet, vars vikt framgår därav, att skolhus för närvarande finnas endast vid tvenne av distriktets skolor. Skall skolväsendet inom Arjeplog kunna fortgå på den väg, som beträffs, lär saken fordra, att distriktets börda för inackordering lättas, och lägenhet yppas för kommunen att lösa de trängande byggnadsfrågorna. Härvid bör beträffande beräkningen av bidraget till skolhemmets drift iakttagas, att skoldistriktet, som tidigare fått åtnjuta ett bidrag av 8 000: — kronor per år, de två senaste åren fått se detta bidrag reducerat först till 7 200 och sedan till 6 800 kronor. Därigenom har distriktets bidrag till samma institution ökats från c:a 3 000 till över 4 000 kronor.

Skoldistriktets önskemål beträffande statens bidrag torde därför kunna sammanfattas sålunda.

1. Statens bidrag till skolhemmet bör icke understiga 8 000: — kronor för år räknat.

2. För de barn, vars föräldrar icke ha möjlighet att själva bidraga till inackorderingskostnaderna, bör statens bidrag beräknas till 80 öre per barn och dag.

3. Bidrag bör lämnas för barn, som icke uppnått 8 år lika som för övriga.

Arjeplogs skoldistrikts vädjan kan förefalla den utomstående anspråksfull. Det bör därför betonas, att bebyggelsen i dessa trakter främjats genom statsmakternas egna åtgärder, att staten för utnyttjandet av sina stora skogstillgångar bör vara medintresserad av denna befolknings andliga och materiella förkovran. Den skolunderbyggnad, som man numera vill finna hos alla medborgare, kan icke givas av skoldistriktet med nuvarande resurser. Den vårdnad av barnens hälsa, som skolan är skyldig att utöva genom hygieniska lokaler, löper fara att bli eftersatt. Den sanering av folkmaterialet, som i lyckligare lottade distrikt kan företagas genom skoltandvård, skolbad m. m., får här mestadels förvisas till de ouppfyllda önskingarnas område, ehuru det hårda klimatet, den utbredda tuberkulosfaran, den vitaminfattiga kosten borde motivera de allra kraftigaste åtgärder härutinnan.

Då folkskolväsendet på andra håll för länge sedan hunnit över organisationsstadiet, kämpar det här med stora och svåra uppgifter i detta hänseende. För att Arjeplog skall komma i jämnbredd med övriga skoldistrikt, bjuder det allmännas intresse, att ett kraftigt handtag gives till lösande av skolfrågorna. En god och välbehövlig hjälp därvidlag är utan gensägelse ett ökat statsbidrag till skolbarnens inackordering.

Arjeplog den 6 december 1933.

För Arjeplogs kommunalfullmäktige och skolstyrelse enligt uppdrag

Erik Nordberg,
led. av kommunalfullm.

Gottfrid Westman,
skolstyrelsens ordf.

